

ẤN ĐỘ VÀ PAKISTAN - NHỮNG TRỞ NGẠI SAU NGÀY ĐỘC LẬP (15-8-1947)

NGUYỄN THỊ HƯƠNG GIANG

Khoa Đông Phương học - ĐH KHXH & NV

Nhắc đến Ấn Độ, chúng ta không chỉ nghĩ tới một trong những chiếc nôi văn minh nhân loại, một nước lớn hàng thứ 7 trên thế giới mà còn có những trăn trở về mối quan hệ gập ghềnh chông gai giữa quốc gia này và người bạn láng giềng Nam Á - Pakistan. Có thể nói, trải suốt mấy ngàn năm lịch sử, Ấn Độ luôn thể hiện được vai trò và ảnh hưởng văn hóa, chính trị quan trọng của mình, là người bạn lớn của các dân tộc yêu chuộng hòa bình trên toàn thế giới. Song, những mâu thuẫn tồn đọng giữa Ấn Độ và Pakistan trong hơn 50 năm qua đã thực sự gây rào cản cho công cuộc phát triển của cả hai nước. Nhìn từ nguyên nhân sâu xa của vấn đề thì những mâu thuẫn này bắt nguồn từ chính những trở ngại sau ngày thực dân Anh trao trả độc lập cho Nam Á đồng thời dùng đòn bẩy "chia để trị" tách Pakistan khỏi tiểu lục địa Ấn Độ.

Tuy nhiên, bước vào thế kỷ XXI, khi xu thế hội nhập và hợp tác ngày càng trở nên tất yếu, hai quốc gia Nam Á này đã có những động thái tích cực để cùng nhau vượt qua trở ngại và hướng về một tương lai tốt đẹp hơn. Trong phạm vi bài viết này, chúng ta chỉ cùng nhau đề cập tới một số vấn đề cơ bản mà cả Ấn Độ và Pakistan đều gặp phải trong những tháng ngày đầu độc lập.

Trước hết, chúng ta có thể thấy tấn bi kịch chia cắt Ấn Độ và sự ra đi của Gandhi: Một trong những bi kịch lớn của lịch sử Ấn Độ - đó

là sự chia cắt đất nước vào đúng ngày giành được độc lập. Dù là xét trên phương diện vị trí địa lý hay trên phương diện nhu cầu kinh tế thì sự chia cắt Ấn Độ vẫn chưa được thật hợp lí. Ví như, trong khi Pakistan là khu vực chuyên canh các sản phẩm như đay, bông sợi, lúa gạo thì Ấn Độ lại sẵn có những nhà máy chuyên chế biến nguyên liệu thô từ Pakistan. Trong khi đường biên giới chính trị vô hình chung cắt đôi hệ thống sông ngòi và kênh mương quan trọng của Ấn Độ thì bản thân nó lại không thực hiện được chức năng chính trị của mình là giải quyết vấn đề tộc người. Vẫn có tới 15% dân số Pakistan theo đạo Hindu và chừng 12% dân số Ấn Độ theo đạo Hồi. Thậm chí ngay trước khi công cuộc chia cắt được hoàn thành, dòng người di cư đã bắt đầu đổ về phía biên giới - người Hindu và người Sikh dời khỏi Pakistan còn người Hồi thì dời khỏi miền đất Ấn. Từ nửa cuối năm 1947, đã có tới hơn 10 triệu người vùi mình vào dòng chảy di cư. Cả chính phủ Ấn Độ và Pakistan đều bất lực trong việc ngăn trở các nhóm người di cư cuồng tín từ cả hai phía.

Chính những cuộc xung đột tôn giáo khốc liệt này đã khiến lãnh tụ Gandhi một lần nữa phải ra lời kêu gọi chấm dứt xung đột, trước hết là từ phía người Hindu, đồng thời ông đe dọa sẽ tuyệt thực cho tới chết. Tuy những nỗ lực của Gandhi đã có hiệu lực ngăn chặn nổi loạn ở Calcutta nhưng đầu năm 1948, ông vẫn trở về Delhi và bắt đầu tuyệt thực. Sự việc chỉ kết thúc khi phát ngôn viên chính thức của Đảng Quốc đại cam kết sẽ bảo đảm tính mạng và tài sản cho người Hồi. Nhưng ngay sau đó, ngày 30 tháng 1, bi kịch lớn đã xảy ra khi Gandhi bị một thành viên nhóm Hindu cực đoan ám sát. Có thể nói, sự ra đi của Người là một tổn thất to lớn không chỉ cho nhân dân Ấn Độ mà còn là cho nhân dân toàn thế giới. Và nỗi đau thương này đã phần nào làm lắng dịu bầu không khí thù địch đang sục sôi giữa hai quốc gia.

Vấn đề các bang và xung đột Kashmir: Bên cạnh đó, vấn đề gây tranh cãi chủ yếu giữa hai quốc gia Ấn Độ và Pakistan chính là việc sắp xếp các bang địa phương. Sau khi thực dân Anh hoàn toàn rút khỏi Ấn Độ, các bang của Ấn Độ đứng trước hai sự lựa chọn - một là gia

nhập Liên bang Ấn, hai là nhập vào với Pakistan. Trên thực tế, đa phần các bang đều gia nhập Liên bang Ấn, một số khác gia nhập Pakistan, chỉ còn một số rất nhỏ là gây bất đồng dẫn tới xung đột biên giới như trường hợp bang Hyderabad⁽¹⁾ và Kashmir. Nhưng nếu vấn đề bang Hyderabad được giải quyết khá êm thấm từ tháng 9 năm 1948 thì vấn đề Kashmir cho tới nay vẫn còn là điểm nóng trong quan hệ hai nước. Mặc dù vào năm 1949, thỏa hiệp ngừng bắn giữa hai bên đã được ký kết thông qua sự dàn xếp của Liên Hợp Quốc, nhưng xung đột cũng chỉ có thể tạm lắng trong khoảng thời gian không lâu và Kashmir chính thức bị chia cắt. Phần lớn lãnh thổ bang này thuộc về Ấn Độ, phần còn lại nằm dưới quyền kiểm soát của Pakistan.

Những trở ngại trong sự nghiệp thống nhất đất nước: bất đồng ngôn ngữ - nghèo đói - dân số: Như nhiều quốc gia châu Á khác sau ngày giành được độc lập, nước Cộng hòa Ấn Độ non trẻ đã sớm phải đối mặt với muôn ngàn thử thách, trong đó, khó khăn hàng đầu là vấn đề ổn định chính trị, và xoá đói giảm nghèo. Tuy nhiên, là một quốc gia lớn, đa dân tộc, đa ngôn ngữ, đa tôn giáo..., Ấn Độ càng phải gánh vác thêm nhiều trọng trách, mà vấn đề nổi bật lên ở đây trước hết là ***vấn đề ngôn ngữ chung*** cho cả nước. Một quốc gia sau khi thống nhất về mặt cương vực lãnh thổ thì cần phải có sự thống nhất về mặt ngôn ngữ. Năm 1965, chính phủ Ấn Độ chính thức ban hành sắc lệnh công nhận tiếng Hindi là ngôn ngữ chung trong cả nước, mặc dù chỉ có một phần ba dân số Ấn Độ sử dụng ngôn ngữ này và nó cũng chỉ được dùng chủ yếu ở miền Bắc Ấn. Ngay sau đó, bạo động đã nổ ra liên tiếp ở Nam Ấn, tình hình chính trị bất ổn định khiến chính phủ phải ra thông cáo nhượng bộ, cho phép duy trì tiếng Anh như một ngôn ngữ chính trong cộng đồng người không sử dụng tiếng Hindi.

Một vấn đề nghiêm trọng khác mà Ấn Độ phải đối mặt đó chính là ***sự nghèo đói***. Trên thực tế, hai quốc gia độc lập Ấn Độ và

⁽¹⁾ Là bang lớn nhất Ấn Độ, nằm trên cao nguyên Deccan - phía Nam Ấn Độ.

Pakistan đã kế thừa được những ưu điểm mà chế độ thuộc Anh để lại như cơ cấu nhà nước nghị viện, hệ thống giáo dục, quân sự, mạng lưới giao thông vận tải v.v... nhưng đồng thời hai quốc gia này cũng được “thừa hưởng” cả những vấn đề mà ngay “chính quốc” cũng chưa giải quyết được - đó là nghèo nàn và lạc hậu của đại bộ phận dân cư.

Cho dù Ấn Độ là miền đất được thiên nhiên ưu đãi nhưng với một *dân số* khổng lồ có tốc độ phát triển mạnh mẽ thì nền kinh tế cũng khó lòng đáp ứng được đầy đủ. Có thể nói, chính phủ Ấn Độ hầu như không kiểm soát được vấn đề gia tăng dân số. Vào những năm 70, dân số Ấn Độ tăng khoảng 13 triệu người mỗi năm và tới năm 1985 thì tổng dân số đã lên tới 750 triệu. Hơn thế, nghèo đói và bùng nổ dân số thường là những người bạn đồng hành của nhau. Qua đó, chúng ta nhận thấy những vấn đề tồn đọng sau ngày độc lập đã khiến con đường phát triển của Ấn Độ gặp nhiều trở ngại. Vậy, trường hợp của Pakistan - quốc gia đối đầu với Ấn Độ trong nhiều thập kỷ qua có những điểm gì khác biệt?

Pakistan và những trở ngại sau ngày độc lập: Cùng thoát thai từ một quốc gia thống nhất, cùng bị chia cắt vì những nguyên nhân tương đồng, Ấn Độ và Pakistan một lần nữa lại gặp chung nhiều trở ngại sau ngày độc lập. Tuy nhiên, những vấn đề của Pakistan có phần nghiêm trọng hơn. Bởi lẽ, Pakistan bắt tay vào xây dựng đất nước không phải từ một dân tộc thuần nhất mà từ nhiều tộc người khác nhau đặc biệt về mặt ngôn ngữ (mặc dù tiếng Urdu vẫn được coi là ngôn ngữ chung ở Pakistan). Xu hướng li khai phát triển mạnh mẽ, nhất là giữa miền Đông và miền Tây Pakistan. Sự chênh lệch về mặt kinh tế, sự khác biệt về mặt văn hóa xã hội đã khiến cho điểm chung duy nhất là niềm tin tôn giáo không đủ sức mạnh để dung hòa những bất đồng giữa hai miền Đông - Tây. Nội chiến và những bất ổn khác về mặt chính trị đã khiến cho chính phủ Pakistan gần như bế tắc trong công cuộc kiến thiết đất nước ở thời kỳ đầu sau ngày độc lập. Hệ quả là sự bất ổn về mặt chính trị, sự què quặt về mặt kinh tế đã khiến cho xu hướng li khai

ở Pakistan giành được phần thắng. Cho tới năm 1971, miền Đông Pakistan đã hoàn toàn tách khỏi Pakistan để thành lập một quốc gia riêng của người Bengal⁽¹⁾. Đó chính là Bangladesh.

Sau khi giành được độc lập, cả Pakistan và Ấn Độ đều tích cực tham gia vào Khối thịnh vượng chung. Nhưng nếu Ấn Độ theo đuổi một chính sách đối ngoại trung lập - chính sách không liên kết thì Pakistan lại trở thành một đồng minh tin cậy của Mỹ, là thành viên của cả SEATO và CENTO. Hiệp ước Viện trợ quân sự giữa Mỹ và Pakistan được ký kết vào năm 1954 đã càng khẳng định vị trí phụ thuộc của Pakistan đối với Hoa Kỳ và khoét sâu thêm mối bất đồng Pakistan - Ấn Độ. Năm 1972, Tổng thống Bhutto tuyên bố Pakistan chính thức rút lui khỏi Khối thịnh vượng chung và ra khỏi SEATO. Hơn thế, Pakistan đã ngầm tiến hành sản xuất vũ khí nguyên tử để đối phó với Ấn Độ và duy trì chính sách đối ngoại theo xu thế cực đoan. Qua đó, Pakistan đã vô hình chung cô lập mình trong những năm đầu sau độc lập. Tuy nhiên, với xu thế toàn cầu hóa và hội nhập trong những thập niên trở lại đây, chính sách đối ngoại của Pakistan đã trở nên mềm dẻo và tích cực hơn.

Cho tới những năm đầu tiên của thế kỷ XXI này, cả hai quốc gia Nam Á - Ấn Độ và Pakistan đều đã trải qua gần nửa thế kỷ hòa bình và độc lập dân tộc. Nhưng mức độ hòa bình đó duy trì được tới đâu còn phụ thuộc vào nỗ lực từ cả hai phía. Trong nhiều năm, những xung đột biên giới giữa hai bên không ngừng gia tăng đã gây ra một số hậu quả đáng tiếc cho mối quan hệ song phương cũng như đe dọa nền hòa bình trong khu vực Nam Á nói chung. Mà suy cho cùng nguyên do của những xung đột gay gắt đó lại bắt rễ ngay từ những trở ngại sau ngày độc lập của cả hai nước. Chỉ khi đẩy lui được những mâu thuẫn, hàn gắn được những vết thương sâu sắc giữa hai phía thì khi ấy một nền hoà bình và sự phồn thịnh lâu dài của hai quốc gia này mới có cơ hội phát triển.

⁽¹⁾ Là một khu vực rộng lớn với diện tích khoảng 224. 500 km² bao gồm hai miền Đông và Tây. Tây Bengal là một bang thuộc Ấn Độ; còn Đông Bengal là lãnh thổ của Bangladesh hiện nay.

Tài liệu tham khảo

1. D.G.E.Hall, *Lịch sử Đông Nam Á*, Nxb. Chính trị Quốc gia Hà Nội, 1997.
2. Jawahalan Nehru, *Phát hiện Ấn Độ* (tập I,II,III), Nxb. Văn học, Hà Nội, 1990.
4. Vũ Dương Ninh (Chủ biên), *Lịch sử Ấn Độ*, Nxb. Giáo dục, Hà Nội, 1995.
5. A.L.Basham, *The wonder that was India*, Rupa Co., New Delhi, 2002.
6. Bipan Chandra, *India's struggle for independence 1857-1947*, Penguin books, 1989.
7. Majumdar Raychaudhuri, *An advanced History of India*, Macmillan India Limited, Delhi, 1978.
8. S. Kumar, *Modern India 1885-1947*, Macmillan, Madras - Bombay - Delhi - Patna, 1985.